

APELES MESTRES

TARDANIES

Ab un pròlech de
LLUÍS VIA

BARCELONA
IL·L·STRACIÓ CATALANA

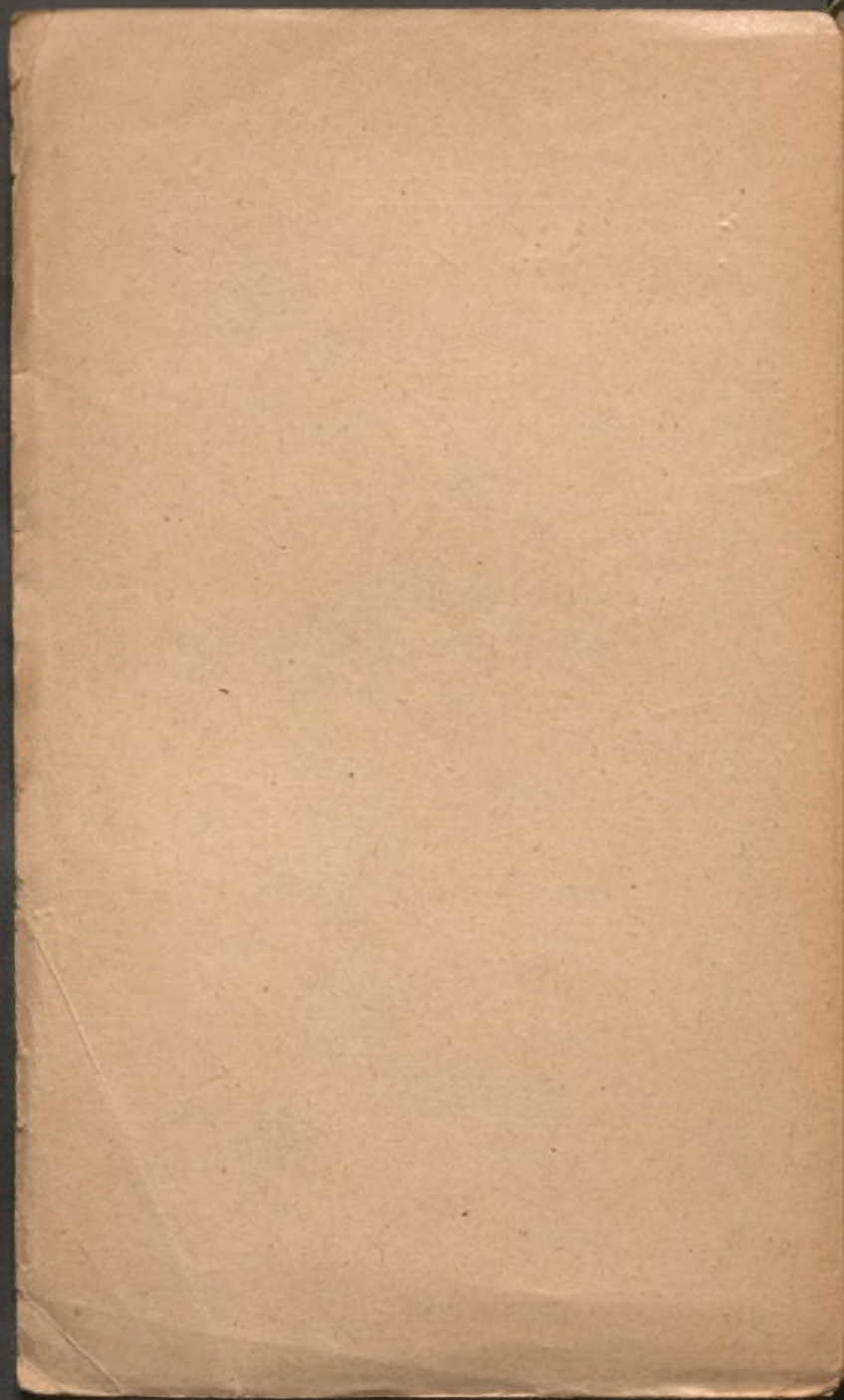
MBSTILES

ARDA.NIE

2 PIES.

USTRACI

CATALAN.

6011/277

VICTOR ELIAS Y CA
A. 1914 A. 1914

A. 1914 A. 1914

PROCEPADOR CAUSIDICO

TARDANIES

R.73354

APELES MESTRES

TARDANIES

Ab un pròlech de

Lluís Via

656

BARCELONA

IL·LUSTRACIÓ CATALANA

Reservats tots los drets

Barcelona.—Estampa La Renaxensa

PREFACI

L'Apeles Mestres es una figura de relléu prou acusat perque calgui realçarla. Destaca per sí sola, s'imposa per natural plasticitat sense may perdre la suavitat ni l'harmonía de les seves línies ab l'artifici d'una posa recercada, d'aquelles que, mantingudes ab perseverancia, sembla que arribin a donar personalitat y caràcter a qui no'n té. Del Apeles Mestres no ha de restarne la posa, sinó l'obra poètica y humana. D'altres que's creuen obligats tantost a posar, tantost a moures mólt perque se'ls remarqui, no'n restarà res.

Aludexo als desaprensus que, haventse adjudicat la patent de literats y de poetes moderníssims, han volgut jubilar als qui'ls havien precedit ab gloria. En bon romanç català els tals desaprensus no eren—naturalment!—ni tan literats ni tan poetes com axò, y determinaren fer medis per semblarho. Acordaren en primer lloch ésser originals; al efecte torturaren la parla nativa ab flexions estranyes, la pastaren y la renovaren de la fayçó més arbitraria y extravagant. Més tart

actuaren de definidors y, a copia de teorisar, arribaren a introduhir confusió en els conceptes purs, ja que no en els purs sentiments de veritat y de bellesa.

Cert que hi havia joves carregats de bon zel, que's proposaven fer obra de sanitosa renovació contra velles formes consagrades y... petrificades. Mes, a aquell jovent, que fins anant errat podfa trobar disculpa y àdhuc inspirar simpaties, s'hi ajuntaren no diré jo els aprofitats—que arrèu abunden encara que's tracti de monopolis purament espirituals,—sinó molts altres que, tenint verdader talent, ja havien sigut qualificats per En Maragall d'*entretinguts maniàtics*. Són aquells que, mancats de vera emoció y de ver entusiasme, solen malgastar llurs activitats definint y criticant, ab còmich empirisme. Y en axò precisament s'ha diferenciat d'ells l'Apeles Mestres, poeta d'ànima sempre jove, que ha esmerçat la vida en un cant perllongat d'intim arrobament. Y, en veritat, el poeta de la natura, el devot dels «petits vius que valen més que els grans», el cantor «de tot lo que viu ignorat y en pau», de «les cançons que ningú sent y les flors que no són vistes», si era comprès pels innovadors de bona fè, no podia ésser reconegut pels desviats en mala hora, ni pels arrivistes histriònichs, ni pels petulants artificiosos, ni pels poetes artificials.

De lo qu'aquests han produhit ¿quèn restarà? Entristeix l'examen de tanta retòrica buydal Entristeix encara més l'inconsciencia ò la desviació

moral dels qui n'han feta apologia! Val a dir que el verbalisme que'ns fan soportar no es ingènit en molts, sinó qu'es influencia del medi que'ls volta; però lo que de vers poetes puguin tenir, no ha arribat a mostrarse ni en aquests últims temps durant els quals no han pas mancat els temes sentimentals ni'ls temes heroychs, dins la commoció produhida per l'immensa guerra ab la qual els imperis centrals d'Europa han volgut capgirar el món. No es pas que'ls nostres poetes més ò menys efectius hagin restat esbalahits ò corpresos; es que no han sabut desferse de llur llenguatge artificios. En cambi l'Apeles Mestres, ja al devallant de sa vida, ha cantat el gran desastre ab una elevació y una potencia insuperades aquí y arrèu.

No he d'aturarme a esbrinar els graus de clàsica catalanitat que hi hagi en son llenguatge, ni he de discernir si es ò no es un model de perfecció gramatical. Fins admetent que no ho sia, no's tracta ara del gramàtic sinó del artista.

Aquest artista, aquest cantor de la pau, de la bellesa y del amor, sentí de còp una execració èpica pels que profanaren aytals sentiments. Davant l'agressió brutal de que Bèlgica fou víctima, davant l'ultratge més cínich y cruel que may hagi sofert un poble, sa veu manyaga devingué ja estrident, ja atronadora; trobà planys amarguissims, sarcasmes sagnants, entonacions augustes. L'autor suavíssim dels *Idilis* y de les *Odes Serenes*, de *Liliana* y de *L'Estiuet de Sant Martí*, precontenia prou força de sentiment per a con-

vertirse en poeta dramàtic. Lo essencial era'l poeta, y aquest ja'l teniem! Mancava'l moment, l'assumpte que'l fes vibrar, y aquest vingué a bastament! Y al concórrer als Jochs Florals del 1915 y endursen l'Englantina ab ses punyentes *Flors de Sanch*, donà lloch a que un diari català, en un impuls de sinceritat, establis comparances entre la inspiració dels vells, que omplia de càlit entusiasme la patriòtica festa, y la pobresa dels joves que no produhien llavors, ni han produhit després, res que no sembli adotzenat ò anodí al costat d'aquelles estrofes fulgurants.

Jo'm pregunto si es que'ls hi ha fet nosa aqueix llenguatge conceptuós y estrafet de que's valen, aqueix discreteig banal que devé al últim barroquisme sexuch... Talment una càrrega enutjosa que'ls privés de la gracia del pas àgil y natural!... Mentres no's retorni a la sinceritat, ni's trobaràn les veritables elegancies d'expressió, ni's podràn assolir estats de gran potencia emotiva. Una cosa es el *flirt poètic* y altra cosa es la emoció pura. El llenguatge ha d'adaptarse a ella com el ropatge s'adapta al còs, sens desbarbar el ritme dels moviments. Poesia no es conceptisme ampulós, ni es combinació hàbil y freda, ni tampoch sentimentalisme buýt ò flautulent. Poesia es deslliurament, es paraula ingènua y creadora, es repercussió dins nostre esperit de la vida que'ns volta. Una felix compenetració, un benhaurat maridatge que, fins en plena voluptat, manté la emoció virginal. No es axò sentar que'l poeta hagi d'ésser forçosament es-

pontani, es a dir, rústich; nó. Els grans moments d'espontaneïtat no'ls té un rústich precisament. Però'l llenguatge més refinat, quan manca la senzillesa en el sentir, no es més que una musica enervadora. La destresa en el versificar, la traça en el compondre, el saber situar degudament tots els termes y donar just valor a tots els tons, propi es d'artistes, y com a tal procedeix l'Apeles Mestres en ses obres descriptives. Emperò, tot y essent les seves *descripcions* tan belles, no sempre conserven aquell encís poètic que's manté poderós en les seves *impressions* directes de la naturalesa, en les seves notes breus, en aquells moments d'emoció *virginal* y paraula creadora de que he parlat. Ells són lo culminant de les *Balades*, dels poemes *En Miseria* y *Margaridó*, y de les més exquisides *Flors de Sanch*, de les quals En Joseph de Castro, en el diari *A Manha* de Lisboa, ha dit lo següent:

«Merexien ésser traduhides a totes les llengües. En aquest llibre prodigiós hi vibra intensament l'ànima de la humanitat. Jo voldria, en aquest moment, que'l català fos la llengua de tots els pobles per a que ella, com fluhit diví, espurnegés en les corrents afectives de l'ànima universal».

Diguèm ara quelcom sobre'l present llibre.

Ab *Tardanies* no ha volgut l'Apeles Mestres enfondir en les passions humanes. Ha recullit versos antics y versos recents. Ha aplegat notes d'idíllica frescor, sugerides per la matexa musa que des de sa joventut li ve inspirant les més delicades cançons; tals són el *Preludi*, *El meu jardí*, *La cançó del any nou*, *Nit de feresa*, *Ayrada d'Abril*, *La non-non d'Isis*, *La mort de les pedres...* la lectura de les quals es un pur deliqui. Hi ha ajuntat notes vibrants com *Orte* y com *L'Home y el Deu*. Finalment, ens ha ofert notes *vieux-jeu* com *L'Eternitat*, *Immortalitat*, *A un pedant*, *Sigues tu*, *Babel*, *Lluyta eterna...* en llur major part rublertes d'una familiaritat amable. L'autor no arruga'l front ni enfosqueix la veu per a dirnos coses trascendentals. Trobèm un poch *démodés* els versos de *Cervell y cor*, de *Estima!* y de *Ella*, y advertim y lamentèm alhora, en altres, qualques prosaïsmes. Però'n restèm compensats ab les delicadeses abans senyalades, ab les del cant *Als Joves*, y ab les del *Himne a la Vellesa*.

Si en varies de ses *Tardanies* l'Apeles Mestres apareix irònich, aquesta ironía es de bon regent, es una mostra més d'aquell humorisme satírich tan personal, tan séu, que fins quan es amarch conserva regust de poesia. Tot plegat m'apar el present llibre una mena de non-non que breça l'esperit sense sotragades, plàcidament; una mena

de *cant pla* que'm recorda l'obra d'aquest títol que fa anys té enllestida l'autor y que, ab recança dels séus devots, may no's decideix a publicar. En ella'l poeta observa les vanitats humanes, y uns cops les fujeteja, altres se'n riu desenfadadament, ab ayre lleugerament volterià; mes, per lo mateix que les troba lletges, se guarda prou, per la seva part, de caure en altra mena de lletgesa: la del pessimisme, als llindars del qual arribà sense may franquejarlos del tot, car ni dèu ni pot ferho qui ha produhit tanta y tan pura poesia.

Llegint aquestes *Tardanies* hem saludat el gran contemplatiu, el poeta de la pau que, després d'evocar ab ses *Flors de Sanch* les vessanies d'ambicions y lluytes obstinades y'ls horrors de la més sagnant de les epopeyes, retorna al ritme normal de la vida, en la serenitat del qual sab trobar la veritable, la única grandesa.

Y hem recordat aquell sublim *Alma mater* de son darrer poema *Atila*, aquell retorn a la pau, aquell pas sobre la terra, novament feconda, del llaurador que

ab neu vibrant y clara
entona una cançó festiva com un maig,
y al enfonsar l'acer en la gran Terra mare,
la Terra sembla dir: «Enfónsa més encara!
He menjat ferro a pler, y he begut sanch a raig!

* Y'ns ha semblat qu'era en nostres entranyes, pantejants d'emoció, que penetrava la rella ab carícia amant y dolorosa; y hem agraht al poeta —oh! ab quin agrahtment!—lo mólt que'ns ha

fet viure y sentir ab les seves evocacions; y hem comprès tot el sentit del magnífich *Himne a la Vellesa* ab que comença aquest llibre; y hem capit tot el cayent patriarcal, tota la serenitat horaciana dels versos:

*So fort perquè he viscut! Des d'aquesta hora
puch ferme digne de gaudir la vida
perquè començo a saber què es. La estimo
com una dolça esposa
que m'ha sigut fidel més de mig segle...*

LLUIS VIA

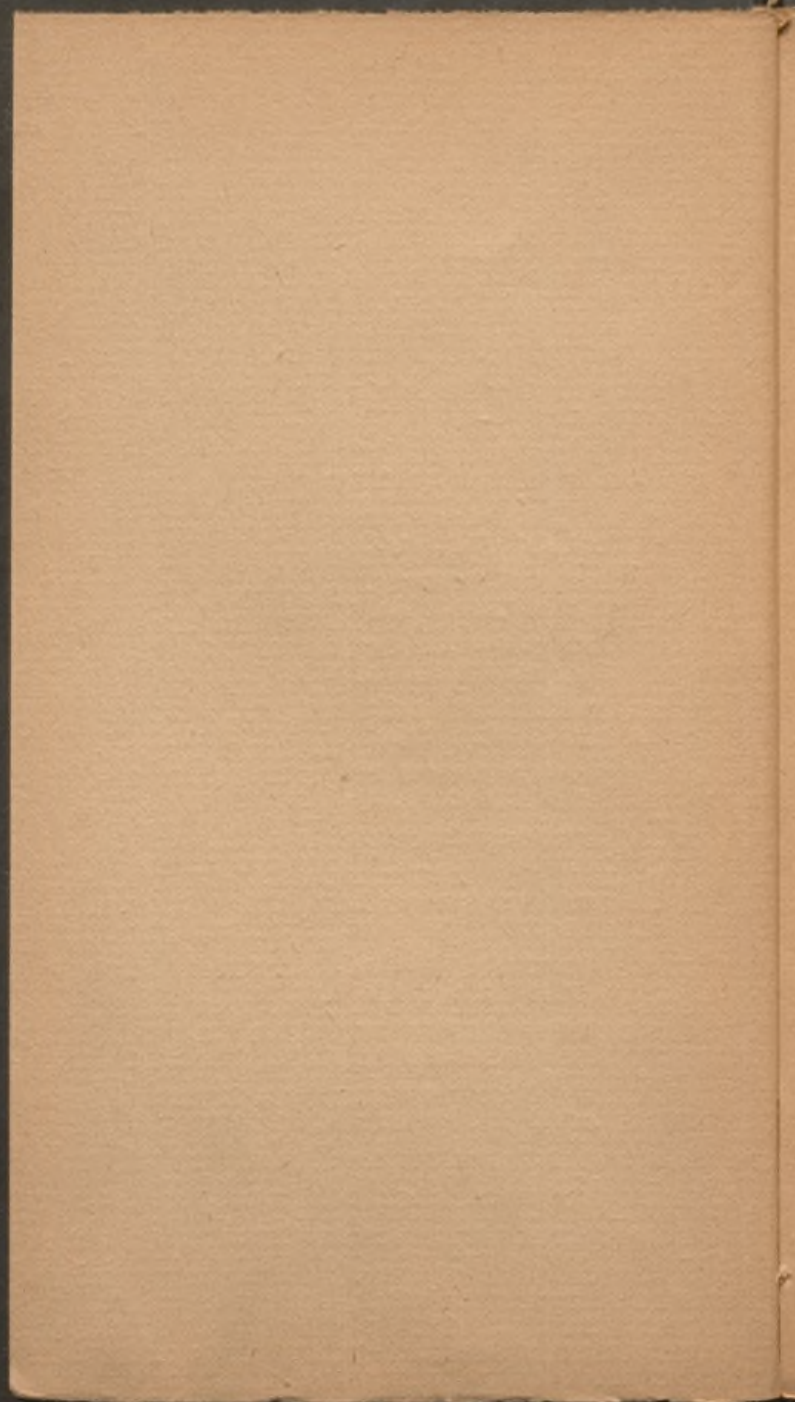
PRELUDI

Es la fruyta de tardor,
la darrera de l'anyada,
del estiu abrusador
n'ha begut la soleyada,
y'n conserva la xardor
mal s'acosti l'hivernada.

Ha perdut el borriçsol
que la feya envellutada;
l'ha colrada'l gran ressol,
tots els vents l'han açotada;
du la baba del cargol
y del corch la dentellada.

Mes tal volta es la millor
qu'ha brotat de la brancada,
la que exhala una sentor
com de cosa consagrada.
Es la fruyta de tardor,
qu'es la més assahonada.

HIMNE A LA VELLESA

1

La negra y abundosa cabellera
que guarnia'l meu cap, se l'ha emportada
la ventada dels anys. Així s'emporta
la tardoral ventada
les fulles qu'esbandi la primavera.

Ma barba s'ha poblat de fils de plata
que donen a mon rostre
una expressió més plàcida y serena;
y en la llisor d'aquest front meu, la vida
hi hà traçat ab caràcters imborrables
—com en un full d'un llibre de memories—
mes lluytes y derrotes y victories.

Tot, avuy, m'anuncia
la triomfal arribada

*d'aquexa edat a que tothom aspira
y assolexen tan poch: edat sagrada!*

II

*Oh, Vellea, qu'arribes
com fada benefactora de llegenda,
qu'asserenes el cor y'l seny enlayres,
que les baxes passions y mesquineses
ab ta vareta màgica dissipes
y allunyes de nosaltres,—com l'aurora
dissipa les quimeres d'un mal somni,—
jo't saludo, Vellea benefactora!*

III

*Ungit d'un sant orgull, ja puch des d'ara
cantar en sò de festa:
«Só fort perquè he viscut! Des d'aquest'hora
puch ferme digne de gaudir la vida
perquè començo a saber què es. La estimo
com a una dolça esposa
que m'ha sigut fidel més de mig segle.
Des d'avuy endavant puch honorarme
ab el títol de vell, qu'es el més noble
davant de Deu y'ls homes, el més digne
perquè no són els homes qui l'otorguen.»*

IV

*Ara traspasso'l pòrtich
del temple sacrossant de la Vellesa;
d'aquell temple hont se dicten les grans obres,
la Divina Comedia
y l'immortal Quixot—més divi encara
perque es mòlt més humà;—hont el vell Sòcrates
ensenya de morir per l'alma patria
y Hugo, l'vell Hugo, de cantar per ella;
hont s'escriuen les magnes Simfonies,
y hont els grans generals guanyen batalles.
Jo't saludo, Vellesa, triomfadora
de la mort y dels segles,
edat sabia, edat santa, edat gloriosa!*

V

*Y ara tu, ploma meva,
que com dòcil corcell sempre obehires
a ma inexperta mà que tantes voltes
te féu empendre esbojarrada cursa,
modera'l pas. Ja noblement, des d'ara,
més destra en ton maneig, conexedora
dels camins de la vida, sabrà durte
sense fadiga ni embranzides folles
al terme benhaurat de la jornada.*

*Ara, ferma y segura,
serà la mà d'un vell la que t'enfreni
ò't llenci a tota brida.
Dòcil tu com tot temps, ella serena,
emprenguèm més ardits la correguda
perque anèm més segurs. Ens acompanya
la sabia experiència
portant per mot la secular sentència:
«la vida es breu, difícil l'art»...*

¡Què importa!

Mentre'l cor bat ab força, la mà es forta!

ELS PINS (*)

Pro Patria

Són els pins de la meua terra
que's redressen ab magestat;
llurs arrels furgen en la serra,
llurs cimals en l'immensitat.
Llur brunçit sembla un crit de guerra
y es un cant de fraternitat.

Pot ser aspra la llur escorça,
pot ser frèstech el llur accent,
mes llurs fibres són totes força,
tota vida llur saya ardent.

(*) Aquesta composició va ser escrita en 1906 ab ocasió de la gran festa de Solidaritat Catalana, y premiada ab la flor natural en els Jochs Florals de Barcelona del any 1908, cinquantenari de llur fundació.

Miren lluny, terra enfòra, enfòra!
miren alt, cel amunt, amunt!
per ells l'hora sempre es bon'hora,
per lluytar sempre estan a punt.

Soca dreta, brancada torta,
fulla verda l'estiu y hivern,
són la vida, la gran, la forta,
són l'emblema de tot lo etern.

Semblen punys axecats enlayre,
els punys closos d'ardits titans!
quan s'agiten moguts per l'ayre
se convulsen amenaçants.

Mes, que'l sol esbargint promeses
amorós els vinga a abraçar
semblen mans francament esteses
que's dalexen per encaxar.

Quan bramula la tramontana
ells bramulen encara més fort,
y ab murmuris de veu humana
diuen coses de lluyta y mort.

Quan besantlos l'oreig endolça
dels séus llavis la salabor,
ells responen ab veu més dolça
murmurant cants de germanor.

*Generosos donen al ayre
—perque'ls duga per plans y monts—
llur dalit convertit en flayre,
llur desfici tornat cançons.*

*En và proba d'arrebaçarlos
el mestral bracejant forçut:
jesquexarlos!.. podrà esquexarlos!
doblegarlos... may ha pogut!*

*Com exèrcit en peu de guerra,
amatent, vigilant, lleyal,
s'escalonen de serra en serra
des del mar fins al pich més alt.
Són els pins de la meva terra,
la sahò del terror payral.*

EL MEU JARDI

El meu jardí es petit, es molt petit;
són quatre pams de terra,
però aquests quatre pams són «el meu troç»
y ningú me'l pot pendre.

*Els arbres que hi verdegem són ben meus
y es per mi que verdegem,
só jo qui'ls he plantat, jo qui ab amor
he vetllat llur crexença.*

*Les plantes que hi floreixen són mos fills
y es per mi que floreixen,
y ab perfums y colors paguen la mà
que les poda y les rega.*

*Tot el jardí plegat cab en el puny,
—són quatre pams de terra,—
però es terra regada ab ma suhor
y algun cop ab sanch meva.*

*Aquesta terra es santa y es humil,
y es generosa sempre;
l'esperança que hi sembro may menteix,
que l'engany no hi arrela.*

*La llevor de cascall hi treu cascalls,
la de fresia hi treu fresies;
un gerani vermell—ho sé de cert—
donarà flors vermelles.*

*El llorer tindrà flayre de llorer,
la menta olor de menta;
tot arbre es ell y sols pretén ser ell,
cap planta s'hi disfressa.*

*La glicina ama al vent y's llença al vent,
la sacsifraga's plau a ran de terra,
el bambú, que vol llum, busca la llum,
com l'ombra la falguera.*

*Si una planta té set decanta'l cap
y's resigna y espera;
ningú rugeix, ni maleheix, ni gruny,
ni solsament gemega.*

*«Aygua! sospiren, ¡aygua! Tenim set!»
m'afanyo a darlshì beure
y ¡oh maravella! fulles, branques, brots,
tot s'alegra y redressa.*

No més el posat trist, el brot penjant,
la fulla macilenta
parlen de sufriment; rès de grans mots,
però's fan ben entendre.

Tot riu y'm dóna gracies; ni un ingrati!
L'ingratiitut perversa
es una herba dolenta, y al jardí
no s'hi fa la mala herba.

Els mendicants hi acuden; dia y nit
tenen la porta oberta:
el papalló s'entaula en el cianot,
y en el fènix l'abella.

L'àpat es abundós, aquí a sa fam
lliurement tothom menja;
aquí per paga no's demana rès,
ni les gracies sisquera.

Aquí lo de tothom es de tothom;
qui més té més dispensa
y ho cedeix de bon grat, sense mirar
qui's gaudeix de l'ofrena.

Tothom hi viu feliç ab lo que té;
tothom aquí's contenta
ab la llenca de sol que a n'ell li escau
y'l buf d'ayre que'l breça.

---

*Aquest es mon jardí. Si es el més xich
y'l més humil dels regnes,
jo no'n sé d'altre fiont soberà y vassalls
visquen en harmonia més perfecta.*

POSTA DE SOL

A bordo d'un canoner

A llà baix, terra enllà, darrera les montanyes
s'amaga'l sol ponent;
ratxades de lleveig escombren la cuberta
del ferrat canoner.

A babor y estribor, com a mastins de bronze,
vint canons amatents
allarguen sobre'l mar les renegrides goles
ab un suau balandreig.

El cap alt, el pas ferm, caminant silenciosos
y empunyant els fusells,
traspassen, com un vol de nevades cercetes,
els soldats mariners.

De sobte, sobre'l pont, al llarch del mar, ressona
la corneta estrident,
y'ls mariners, formats, a un temps presenten l'arma,
com celebrants d'un Deu.

Y'l Deu es ben bé allí que magestuòs devalla,
com si baxés del cel
flotant damunt dels caps: el Deu es la bandera,
la patria que ve a n'ells.

Y en aquexos instants de religiós misteri,
tan solemniais y breus,
dirías qu'aquell drap s'ageganta y abraça
tot el barco ab sos plechs.

L'ombra sab a fervor, el silenci a pregaria,
la marinada a incèns...
La corneta ha emmudit, la bandera es plegada
y abaxats els fusells.

Y aquells rostres severes y'ls passos cadenciosos
—al passar el piquet
que porta a son sagrat la preuada reliquia—
semblen dir reverents:

«Oh Patria, dòrm en pau! el sol ja es a la posta
y apunten els estels;
pots dormir sens temor fins a demà a trench d'alba,
que nosaltres vetllèm.»

CANT DE PATRIA

I

Què van dexarnos al morir
els nostres pares?
Un troç de terra sota'l cel,
bella y sagrada,
un troç de terra hont han lluytat
per sa grandesa y llibertat,
un troç de terra que's diu Patria.

II

¿Què'ls dexarèm als nostres fills
per heretatge?
Aquesta terra hont vetllen morts
els nostres pares.
Més lliure y gran que l'hem trobat
hem de trasmètrèls el llegat,
el troç de terra que's diu Patria.

KUNG-FU-TSEU (*)

A cabà de parlar el gran Confuci.
Ses paraules darreres
palpitaven encar com una música
d'inefable dolcesa,
com el perfum d'alguna flor divina
que no esclata en la terra.

Aquell silenci august no s'atrevien
a rompre sos dexebles
com si temessin profanar, al ròmprel,
quelcom de sant.

—Oh mestre...!

—digué un d'ells a la fi;—tu no ets un home
com tots els que'l rodegen;

(*) Al penetrar a Europa'l nom d'aquest gran moralista, filòsof, legislador, reformador y poeta xinès, va llatinitzarse convertintse en Confucius.

*tu ets un Deu redemptor mogut a llàstima
per la humana miseria.*

*—Nó, no só un Deu,—ya murmurar Confuci
somrihent ab dolcesa.*

*—Donchs, un enviat de Deu, que per Deu parla,
plè de divina essència.*

*—No só tampoch enviat de Deu. Só un home
que passa per la terra
assedegat d'amor y de justícia,
veritat y sabiesa.—*

*Llavores, inflamats d'entusiasme
s'alçaren els dexebles.*

*—En nostres cors ha penetrat ta flama;
dèxans partir, oh mestre!*

*Tes paraules sublins hem d'escamparles
de cap a cap de terra;
hem de dur ta doctrina salvadora
a totes les consciències.*

*Farèm que la coneguen tots els homes,
y que tots, conexentla,*

*l'acatin y practiquin com a sola
veritable y eterna.*

*—Partiu enhorabona, y ma doctrina
vos acompanyi sempre;
escampèula pel món y a tots els homes
ab fervor prediquèula.*

Ab fervor y ab amor, sens altra força.

*Mes, ay de mi! y ay d'ella!
y ay de vosaltres, dich, si l'imposaveu
jamay per la violencial...
Si pogués sospitar qu'ella algun dia
engendri odís de secta,
qu'en mà d'home ha posat l'arma homicida,
qu'ha encès una foguera,
que lluny de portar l'iris de concordia
porta'l llamp de la guerra;
llavors,—no serà!—mes ay, llavors
renegaria d'ella,
de vosaltres, de mi!... renegaria
fins del jorn que vaig néixer!—*

LA CANÇÓ DEL ANY NOU

I

Els atmetllers floriràn
al bell cor de l'hivernada;
la boyra serà en els camps,
la neu dalt de les montanyes;
el vent parlarà de mort,
ells parlaràn d'esperança.

II

Els atmetllers floriràn
quan el món dormirà encara;
de la gran tristor del cel
cauràn bolves de neu blanca;
del brancall dels atmetllers
en cauràn de neu rosada.

III

*Els atmetllers floriràn
axecant ben alt les branques,
cantaràn himnes alats,
diràn coses perfumades.
L'Any nou, tremolant de fret,
farà la primera rialla.*

ELS ULLS DE MARBRE

Davant d'una estàtua

*A*h, quins ulls més estúpits
els ulls de marbre,
que ni ploren ni riuen
ni de rès parlen,
fit a fit mirant sempre
sense mirada!

*Jo he contemplat cent voltes
llavis d'estàtua
y'ls he vist entrobrirse
com per parlarme,
per dir coses secretes
en veu molt baixa.*

*Jo'ls he vistos somriure
dolçament plàcits,*

*jo'ls he vistos, de sobte,
greument contraures,
vagament enrogirse
móltes vegades.*

*Però aquells ulls immòvils
sense mirada,
sens espurneig de vida!
sens claror d'animal...
Ah, quins ulls més estúpits
els ulls de marbre!*

NIT DE FERESA

La nit es negra y xafogosa y muda.
Una angoxa mortal
palpita en el jardí. Fexuchs els núvols
emmortalen l'espai.

Ni un'alè d'ayre, ni un estel. La terra
fa baf de tempestat.
El vell jardí no dorm; arbres y plantes
s'adressen esverats.

Sols ressonen mos passos en l'arena
que cruix carrisquejant;
y al traspasar, les branques m'esgarrapen
com volentme aturar.

El lligabosch ses espirals florides
entrelliga al meu braç;
y'm toquen ab ses fulles, com dits trèmuls,
les palmes cimbrejant.

*Fins l'aranya, perduda en les tenebres,
estén de part a part
del caminal ombriu, fils invisibles
per entrevar mon pas.*

*Tot té por, tot tremola, tot suspira;
tot me diu baix, mólt baix:
«No'ns dexis sols! La nit es negra... Quédal!
¿No es cert que't quedaràs?»*

ORTE

I

Hidròpica de sanch, d'extermini y venjança,
resplandint de pietat y esclatant de veri,
al escalf de la fè, la corona de França
covava ja en secret la Sant Barthelemy.

*L'imbècil coronat, tan crudel com fanàtich,
—Carles novè, vull dir,—devot entre'ls devots,
extenia sos fils com a bon diplomàtich
per acabar d'un cop ab tots els hugonots.*

II

*Era governador de la invicta Bayona
Orte, un noble fidel a la patria y al rey,
qu'ab estupor llegeix l'ordre que'l rey li dona
de que tot hugonot mori en nom de la lley.*

«Prepara als ciutadans,—deya'l reyal missatge,—
prepara als teus soldats, exhòrtals en nom meu,
promèt a tots el cel a cambi de carnatge,
qu'honrin ab foch y sanch al gran Sant Bartoméu.»

Orte respongué al rey aquests mots memorables:
«Per servirvos he fet tot lo qu'estava en mi;
he trobat soldats braus, ciutadans honorables...
lo que no puch trobar, senyor, es un butxi.»

III

Aquell dia'l bon Deu—oh, no'l Deu reformista,
ni'l de Carles novè, sinó'l Deu, de debò,
el criador, l'etern,—ab un somris d'artista
degué exclamar: «al món hi hà encara un home bo.»

En cambi, al sentdemà, el Deu de Torquemada,
de Simó de Montfort, de tant y tant malvat,
sens dubte va esclafir una franca riallada.
Orte, el governador, moria assassinat.

GALILEU

1

Pegantse un cop al front, de cop-y-volta,
y alçantse ab magestat,
«¡Es mentida!—exclamà—¡La terra volta!
El sol està parat!»

*Y de Florencia a Padua, aquell sant dia,
semblà que terra y cel
s'inundaven de llum y d'alegria
com deslliurats d'un vel.*

*Mes Roma s'estremí; «¡Vil impostura!
—rugí en son desconsol.—
Josüè, segons conta l'Escriptura,
¿no parà'l curs del sol?»*

*Si avuy un matemàtich desbarata
lo qu'escrit allí està,
¿dels llibres sants que tot el món acata
qué'n quedarà demà?...»*

*Y'l va cridar l'Inquisició; y al sabí
y a la ciencia tement,
no va posarli la mordaça al llavi,
mes la mà solsament.*

*«Tingues ò no rahó,—va dirli,—càlla;
lo sagrat no's remou.»
«Callaré,—digué'l sabí ab mitja rialla,—
però la terra's mou.»*

II

*Y va callar setze anys! Setze anys reclosa
dormí la veritat!
Y solsament quan en la cambra closa
del vell il·luminat*

*«¿es cert?» li preguntava algun dexeble,
pressentint un món nou;
el sabí radiós deya ab veu feble:
«es cert, la terra's mou!»*

*Mes ay, la veritat no vol cadenes,
y un dia Galilèu*

alçant la vista a les regions serenes
exclamà a tota veu:

«El sol està parat! La pobra terra
va a mendicar sa llum.
Sagrada ò nó, si l'Escriptura s'erra
cal esbargirne'l fum!»

III

La enemiga mortal de l'heretgia,
l'ègida de la fè,
la Santa Inquisició ¿què més volta?
¿Què faltava? No rè.

Encadenat de peus y mans el postra
davant son tribunal,
y després de resar un pare-nostre
condemna al criminal.

«Viuràs, al fons d'una presó malsana,
tres anys de sufriments,
resant en alta veu cada setmana
el salm dels penitents.

Y abans que tot, de genollons abjura
de bon cor y ab tot zel,
damunt del Evangeli ta impostura
que clama contra'l cel.»

*Y'l vell va agenollarse; ab drinchs de ferro
posà les dues mans
sobre'l missal, y va abjurar «son erro»
davant de sos tirans.*

IV

*L'home estava humiliat,—l'home, no'l sabi,—
y al alçarse de nou,
somrihent va murmurar a flor de llavi:
«No obstant... la terra's mou!»*

BUCÒLICA

El sol es de foch
y l'erba espigada;
disperses pel prat
pasturen les vaques.
Guaytant de reull
muguxen ab pausa;
la cua brandant,
s'açoten l'espatlla.
Un blanch vedellet
va de l'una a l'altra,
el mugró matern
buscant ab frisança.
No preguntèu pas
per quina li es mare:
totes l'han rebut
mostrantli les banyes.
Una solament,

---

*una l'amanyaga
y li allisa'l pèl
y amorosa'l guayta,
mentre a cops de cap
el vedellet mama.*

*No preguntèu pas
per quina li es mare.*

LA NON-NON D'ISIS

—Antich Egipte—

Voreta del Nil, a entrada de vespre,
a l'ombra d'un bosch de verdes palmeres,
l'esposa d'un Deu, la mare, la verge,
Isis, a son fill, tot cantant, alleta:

«Horus, mon infant, sol y vida meua,
dòrm, que vé la nit, dòrm que Tyfon vetlla.
Dòrm a la non-non, dòrm a la non-neta.

Demà quan al lluny cauràn les estrelles,
els ulls obriràs ab cara riallera.
En brollarà'l raig de llum resplandenta,
la joya del cel, l'amor de la terra.
Dòrm a la non-non, dòrm a la non-neta.

Seràs rey de reys, rey de cel y terra;
t'ha d'adorar tot, homes com estrelles.
Els pastors y'ls reys t'han de dur ofrenes:
en cada ciutat t'alçaràn un temple.
Dòrm a la non-non, dòrm a la non-neta.

Passaràn els anys, passaràn els segles,
els temples cauràn pedra sobre pedra.
Passaràn els anys, passaràn els segles,
tu no passaràs ni la mare teva...
mudarèm de nom, mudarèm de temple.
Dòrm a la non-non dòrm a la non-neta.»

Horus ha dexat el pit que l'alleta;
Isis ab un bes li clou les parpelles;
l'infantó s'adorm, Isis canta y breça.
Sentintla cantar els lotus floreixen
y'ls ibis sagrats li fan reverencia.

L'ETERNITAT

A mats germans, ohtu:

Mirant aquest abisme
qu'anomenem «cel blau» perque ni es blau ni es cel,
qu'en la serenitat no es més qu'un cataclisme,
com no es més qu'un esquig d'escoria cada estel;

ençà y enllà, per tot, ja soles ja o bandades,
veyèm flotar milions de billons de trillions
de bolves colossals, enceses ò apagades,
a les quals, perque sí, donèm el nom de mons.

Donchs bé, entre aquestos móns hi hà aquest hont som nosaltres
que rodola pel buyt inconscient viatger,
més gran potser qu'alguns, mólt més xich que tants altres,
ni'l millor ni'l pitjor, ni'l primer ni'l darrer.

¿D'hont vé? No preguntèu; no us tornarà resposta.
¿Quina es là seva edat? May ho hà sabut. ¿Hont và?
Tampoch ho hà sabut may. ¿Quan baxarà a la posta?
Potser d'aquí a mólt temps!... qui sab! potser demà!

*Però hi caurà—es fatal—y per may més alçarse,
com cau tot lo axecat, com mor tot lo nascut;
el caliu de son pit suaument ha d'apagarse,
y's morirà de vell, corsecat y expremut.*

*Y'ls grans fets? y'ls grans noms? y tant bronze y tant marbre?
tantes flors y tant fruyt del cor y del cervell?...
Què'n quedarà? No rès! Quan de vell mor un arbre,
fulles y flors y fruyt tot mor y acaba ab ell.*

*Y després?... Oh, després, noves bolves d'escoria
passaràn rodolant per'lla hont ell ha passat;
d'una bolva que's fon qu' n guardarà memoria?
Ser y dexar de ser.*

Axò es l'Eternitat.

SOCIETAT

Fa milers de mils anys que les Formigues
—elles sabràn per què—
van ajuntarse en societat; y sembla
qu'aquexa societat sempre ha anat bé.

Fa milers de mils anys que les Abelles
—també sabràn per què—
van ajuntarse en societat; y sembla
qu'aquexa societat també ha anat bé.

Fa milers de mils anys qu'un dia'ls Homes
—ells sabren per què—
van ajuntarse en societat; y es l' hora
qu'aquexa societat may ha anat bé.

No hi ha anat may ni'n du camí. Y sospito
que per mils de milers
de centuries que passin damunt d'ella...
té d'anar malament.

A UN PEDANT

Pènsa qu'en l'Univers, el troç que'n conexèm
(de vista, ben entès)
no es rès.

Pènsa qu'en aqueix troç, el món que trepitgèm,
entre tants mons sospès,
no es rès.

Pènsa qu'en aquest món, per tants sers habitat,
la humanitat en pès
no es rès.

Pènsa que tu, entremig d'aquesta humanitat
hont rodoles empès
no ets rès.

Y ara digam, en fi, si tanta vanitat
com dus per contrapès
es rès!

CERVELL Y COR

Cuydaràn del teu cap cent catedràtics,
modelaràn a pler el teu cervell,
t'ensenyaràn de tot, fins d'ésser sabi,
pedant y impertinent.

Mes de ton cor no'n parlaràn;—ni ho saben
qu'un cor bategui en tu! no es cosa d'ells.—
El cor té solament dos catedràtics.
dos preceptors no més.

L'un es la mare; l'altre es una dòna
jove y graciosa y bella—si ademés
es bona, mólt millor.—Y elles, sols elles
t'ensenyaràn què es cor y perquè'n tens.

ESTIMA!

No parlis tant, no discursegis tant,
no filosofis tant! Filosofies
y boyrades d'Abril, ve a ser tot hu:
tot se'n ho emporta'l vent.—Estima, estima!

No vulgues penetrar ab els ulls fits
l'enigma del demà, fatal enigma,
qu'es malgastar els ulls y perdre un temps
que'l present te reclama.—Estima, estima!

No ensegis al davant del teu mirall
actituts tribunicies,
pensant qu'un dia has de salvar el món
ab un gest arrogant.—Estima, estima!

No escoltis als xerrayres qu'ab grans mots
volen donarte grans lliçons de viure;
si vols apendren ab profit, no't cal
umplirte'l cap de vent.—Estima, estima!

SIGUES TU

I

Vols creure? Crèu, fas bé!—Si ton cor verga
no se sent satisfet ab les fexugues
veritats que'l rodegen,
y sent, a llur contacte,
el fret glacial que sent la mà al recórrer
una estàtua de marbre;
si'l teu cor se plau més en el misteri
dels irisats fantasmes del crepuscle
qu'en la brutal claror meridiana...
crèu! fas mólt bé de creure!

II

Dubtes? fas bé!—Si al contemplar la calma
de les plácides ones

que llisquen mar ençà, t'assalta'l dubte
de que potser sota exa calma pèrfida
la tempestat hi cova;
si't torba'l sospitar que tal vegada
la branca del roser que surt de terra
pot entranyar més punxes que poncelles,
y que'l cantar del rossinyol tal volta
es un clam de despít ò d'anyorança
més qu'un himne d'amor... dúbta en bonhora!

III

Negues? Fas bé!—Si ta rahó's revolta
contra allò que'ls teus ulls han cregut veure
y allò que creu sentir la teva orella;
si'l brunzit del mastral entre les fulles
per tu no es harmonia; si no trobes
que la Natura ab els teus goigs s'alegra
ni plora ab tos dolors; si no pots creure
qu'una mà sobirana
mena tos passos com li sembla... néga!

IV

Creure, dubtar, negar; vetaquí l'home!
Però en ta fè, ta negació ò ton dubte
sigues sincer, sigues ben tu, tu sempre.
Sols aixís seràs home.

BABEL

Parlen mólt y no'ls entençh;
no sé quina llengua parlen;
el sentit no'l puch capir,
lo que sento són paraules.

*Parlen mólt de llibertat
y de justícia y de Patria,
de virtut, d'amor, de fè,
de sanch nova y d'esperances.*

*Parlen mólt de germanor
y's tracten a dentellades;
parlen de moralitat
y's dexe'n les ungles llargues.*

*Parlen mólt y no'ls entençh!
No sé quina llengua parlen!*

NOUCENTISME

Sabien mólt, oh mólt! A la classe, aprenien
francès, anglès y rus y alemany y sanscrit;
de noms de filosofhs? ¡vàlguem Deu si'n sabien!
y de noms de ciutats? volguèunel al infinit!

Y ab sacrossant orgull de sentirse tan sabis,
girant els ulls en blanch y axecant mólt el cap,
passaven pels carrers ab un somris als llavis
que deya clarament: «lo que sé ningú ho sab!»

Un home que'ls vegé cert dia, exint de l'aula,
va dirlos ab dolçor: «¿ja sóu ben bons minyons?»
y ells, parantse de cop, van quedar sens paraula,
astorats, bocaoberts, com si veyen visions.

«¿Bons minyons?.. ¿y axò qu'es?—en llur cor repetien;—
¿Bons minyons?.. Deu ser grech?.. ¿Deu ser cartaginès?..
¿Què vol dir bons minyons?..»

Els pobrets no ho sabien!

May, a l'aula, d'axò n'havien sentit rès.

L'IMMORTALITAT

Dexar, al cloure'ls ulls, un'obra, algun recort;
viure cent, doscents anys, mil anys, després de mort
sense saberne rès, dormint un sòn igual
el sabi y'l ignorant, el just y'l criminal;
y que'ls sigles—passant damunt del nostre nom
com per damunt de tot y damunt de tothom—
esborrin lentament tant l'obra que dexèm,
com el nom qu'hem portat, com la tomba hont jeyèm,
fins que per un maymés quedi tot oblidat...

Y axò es lo qu'entenèm per Immortalitat.

QUO VADIS?

I

De casa seva, Isop, el gran Isop,
a trench d'alba sortia;
al tombar un carrer trobà uns soldats
que rondaven la vila.

—¿Hont vas?—No ho sé.—Digues al punt, hont vas?

—Que no ho sé!—repetia.

—Donchs axís ho sabràs. A la presó
següèixnos desseguida!—

Y al passar el portal, el bon Isop
digué esclafint de riure:

—Jo'm creya anà'al mercat... y anava al cep!

¿Veyèu com no ho sabia?»

II

*Si tinguessim, per sort, el bon sentit
del philosoph de Frigia,
des del punt que nexèm fins que morim
serenament diriem:
«¿Hont vaig? no ho sé!.. Potsé a escalar el cel
potsé a caure al abisme;
però hi vaig de bon grat, ab el cap alt
y acceptant lo que vinga.»*

LLUYTA ETERNA

L'Home diu Joventut! y la Naturalesa
ab sa veu prepotent li contesta Vellesa!

*L'Home, axecant el front, exclama Voluntat;
y la veu del gran tot li diu Necessitat!*

*Enorgullit de ser, l'Home murmura Vida!
y l'implacable veu ¡Mort! tot hora li crida.*

*L'Home diu Esperit! sondant els horitzons,
y la veu, sordament, li respon Vibracions!*

*L'Home exclama Demà! mirant el sol que's lleva,
y la veu diu Avuy! demà no es cosa teval*

*L'Home crida Infinit! mirant el sol que's pon,
y ab sarcarme la veu ¡Què sabs tu! li respon.*

L'HOSTE

Tan de matinet ¿quít pot esse', oh jove,
que truca al portal de la teva casa?
—Es un gran senyor; va vestit de porpra,
du corona d'or y ceptre y espasa.

*Diu que'l baxi a obrir, que per mi venia;
diu que vol donar mon nom a l'Historia;
diu que só'l més gran, diu que só'l més sabi,
diu qu'en el meu front resplandeix la gloria.*

*Diu que vagi ab ell y'm darà sens mida
palmes y llorers, honors y grandeses;
que'l pervindre es meu y'm té reservades
les gestes sublims, les altes empreses.*

*Diu que...—Fés el sórt, no permetis, jove,
que passi'l portal de la teva casa!
Miral: es l'Orgull, el farsant, el dèspota!
—Du corona d'or!..—Y té orelles d'ase.*

LES ESTRELLES

Què's diuen elles ab elles
les estrelles
dalt del cel, durant la nit,
quan al món s'es adormida
ja la vida
y la vetlla l'infinit?

Potser manyagues endressen
—mentre'ls brecen—
als infants llurs somnis d'or;
potser pietoses llumenen
als que penen
per endolcirlos el cor.

Potser compassives ploreu
pels que moren
orfes de flors y oracions;
potser sarcàstiques riuen

*dels que viuen
plèns de febre y ambicions...*

*¿Què's diuen elles ab elles
les estrelles
a la nit mentres dormim?
Potser ni riuen ni ploren:
potsé'ignoren
que rodoli per l'abim
aquest món en que vivim.*

ELLA

Davant de tota obra d'art,
inspirada y bona y bella,
pren sempre al artista apart
y preguntali: «Qui es Ella?»

Perque no hi hà un'obra d'art,
inspirada y bella y bona,
en que no hi tinga una part
—la millor part—una dòna.

PECATS CAPITALS

Humiliar a un pobre,
enganyar a un infant,
posar un boig a proba,
befar un esguerrat,
descoratjar a un jove,
esplotà a un ignorant
y fer plorà a una dòna...
set pecats capitals.

LA MORT DE LES PEDRES

A la nit, les pedres
de la gran ciutat,
quan dotze hores sonen,
rompen a ballar.

Les noves, les velles,
les xiques, les grans,
les esculpturades,
els carrèus banals;
com follets les unes,
altres com gegants,
dança que més dança
que més dançaràs.
Ja pugen y baxen,
ja venen y van,
rodolen, reboten,
cruxen al topar,
s'esberlen, s'engrunen,

cauen per no alçars...
Y lo qu'abans era
superba ciutat,
ara es una estesa
d'àrit pedruscall
hont no apunta un'herba,
hont no sona un cant,
ni una gota d'aygua
dels núvols hi cau.

Passaràn els segles,
uns sabis vindràn:
«¿Hont degué axecarse
l'antiga ciutat?»
L'un dirà «a la dreta,»
l'altre «més enllà,»
qui «prop de la serra,»
qui «voreta al mar,»
qui dirà «tal volta
ni va existir may!»

Y en tant, per dessorbre
del erm pedruscall
—tot a un temps, cadavre,
sepulcre y fossar—
els segles dels segles
aniràn passant
repetint: «tal volta
ni va existir may!»

LA NON-NON DEL MAR

La mar escumejanta,
com breçolant al món, canta que canta:
«Es l' hora de la sòn;
Terra, repòsa en pau; dòrm la non-non.

«Cada onada que passa
y en el sorral se dexa caure lassa,
es un' hora que cau
per no alçar-se maymés. Repòsa en pau.

«Les estrelles fan via
cel enllà, cel enllà, fugint del dia.
Sota l' oratge lleu,
germana Terra, dòrm; la nit es breu.

«Cada onada que passa
es a un temps esperança y amenaça.
Dòrm! L' aurora, a llevant,
ja la llum del nou dia va filant.

«El dia que s'acosta,
com el d'avuy, caminarà a la posta;
la llum s'extingirà,
el demà farà lloch a un nou demà,

«l'albada a un'altra albada,
a cada onada empenyerà altra onada
y un'altra!... ¿Fins a quant?...
¡Què't fa, germana Terra! Mentrestant
dòrm en repòs; jo't breço tot cantant.»

ALS JOVES

Joves: riguèu! juguèu! cantèu follies
y bogegèu a pler,
qu'axò es la Joventut! Volguèu ser joves
y sapiguèune ser!

Mosseguèu en la poma de la vida
sens pensar què cosa es;
visquèu l'hora d'avuy, qu'es la més bella,
la més dolça y més breu.

No'n parlèu del demà!—no es cosa vostra;—
¡bé prou qu'arriba'l temps
de mirar cara a cara aquest esfinge
despiadat y crudel.

L'enigma tentador que'l demà guarda
y us atrau fatalment
es a voltes groller, banal, insipit...
¡Massa'l conexerèu!

*Avuy jriguèu! cantèu! siguèu ben joves!
joguèu y bogegèu!
però, per Deu, no pretenguèu ser homes
abans que'n siga temps!*

*No posèu cara trista ni us deù ayres
d'arrossegar un pes;
no pronuncièu paraules sibilitiques
ab posat transcendent!*

*Demà, quan serèu vells y passèu comptes,
may vos penedirèu
d'haver gaudit la joventut ab força
y amat a cor obert.*

*Demà, quan serèu vells, sols d'una cosa
vos avergonyirèu:
d'haver volgut fer l'home... quan encara
no us hi forçava rès!*

AYRADA D'ABRIL

L'ayre arriba esbargint perfums primaverals
de roses y violetes.

L'ayre arriba portant xerroteig de pardals
y xiscles d'orenetes.

L'ayre du vibracions d'aletes delicats
de papallons y abelles.

L'ayre du polsim d'or de sol-ixents rosats
y de postes vermelles.

L'ayre du no sé què que trasbalsa'ls sentits
ab notes misterioses

de discrets xiuxiueigs, de mots apenes dits
y besades frisoses.

AMUNT!

Jove, donam la mà y amunt! fèm via!
seguèixme sens temor.
Fa molts anys que trepitjo aquesta ruta
y en ella rès m'es nou.

Té roderes y sots, molts alts y baxos,
pedregams y fangars... però axí y tot,
de tant en tant al llarch de les voreres
hi esclata alguna flor.

Ençà y enllà té de surtí'a lladrarnos
algun qu'altre quissoy,
y tal vegada algun mastí ferotge
mostrant ullals de llop.

Tu escólta sos lladruchs com si escoltessis
el cant del rossinyol;
els lladruchs, fet y fet, per forts que siguen
may han trencat cap òs.

---

*Fa molt temps que seguexo aquesta ruta,
y ni'ls lladruchs més forts
ni alguna dentellada qu'he rebuda
m'han deturat.—Sus, donchs!
dónam ta mà y amunt! La ruta es llarga
y'l sol aviat es post!*

VOX POPULI

E*l bon trobador
ab sos cants alegra
al públich atent
que la plaça omplena;
refila cançons
gentils y discretas
de ritme graciós
y rimes lleugeres.
«La Pussa y'l Poll
feyen farinetes
el Poll venta'l foch
la Pussa remena.
A mig remenar
dintre l'olla queya;
el Poll aflight
el cap s'apunyega.
Tot plorant, plorant*

s'ha vestit de negre,
se'n va a Montserrat
a fer penitencia.
A entrada d'un bosch
l'ha aturat la Llebra,
la Llebra li diu
alçant les orelles:
«Per què plores tant?
per què vas tan negre?...»

L'auditori atent
que la plaça omplena
escolta eternit
y ab la boca oberta,
y al bon trobador
fervorós contempla
mut d'admiració,
plè de reverencia.
Al bo de son cant
s'atura'l poeta
y mudant de tò
diu ab veu serena:
«Estimats oyents,
ja prou bestïeses!
Al mirar el món
a dreta y esquerra
y al veure per tot
dolors y miseries,
la farsa imperar,

la rahò en cadenes,
el vici comprant,
la virtut venentse;
he pensat mólts cops...
—Ah, el poeta pensa?
Aquest home es boig!
pensar un poeta!
que canti cançons!
que diga amoretes,
y faules subtils
y pies llegendes!
però, pensar ell!
y en coses tan series!...
Aquest home es boig!
Aquest home'ns befa!—

Y malhumorat
girantli l'esquena,
tot rondinejant
el poble's dispersa;
la plaça en un punt
es queda deserta
y'l trobador sol
plantat al mig d'ella

DESCONFIANÇA

Els entusiasmes del poble
t'han de fer més por que goig,
que'l diumenge reb en palmes
y clava en creu el dijous.

TEATRE ÍNTIM

Còm l'home que cansat de sa jornada,
per esvahir angoxes y fatigues
se n'entra en un teatre
y'l món real oblida;

y tot sabent qu'aquells actors l'enganyen
y que tot lo que conten es mentida,
com si'ls cregués de veres els escolta
y's complau en sentir plorar y riure;
aixís jo, capolat per les angoxes
y fatichs de la vida,
me n'entro en el teatre que tot'hora
té obert ma fantasia.

Ella'm presenta idilis y balades
y escenes exquisides;

—mentides tot, ja ho sé;—però ¡què importa!
¡si adoro les mentides!...

La farsa es agradable y m'interessa.
¡Mólt bé, ma fantasia!

PASTORAL

A l' hora del sol,
quan bruixen les mosques,
quan los cigalots
la bosquina axorden,
y al cor del ubach
les cabres reposen,
badalla'l pastor
a l' ombra d' un roure.

Cara y pit avall
la suhor li brolla,
li sangnen els peus
punxats de gatoses.
Ab els ulls mig cluchs
guayta a la rodona;
burineja un cant
sens obrir la boca.

*Y'l sol fa son curs
tot filant les hores,
y'l pastor s'adorm
sens pena ni joya,
sens may sospitar
que'l món dongui voltes
y que, mentrestant,
l'envegin tants homes,
tants homes mólt richs!
mólt sabis! mólt nobles!*

CONTRASSENTIT

Es ben estrany! No sé ningú a qui dolgui
ferse cridar per aquests mōns de Deu
un anell qu'ha perdut, una petaca,
una clau, un no rès.

Y es ben estrany! No sé ningú que's digni
ferse cridar per aquets mōns de Deu
la vergonya, l'honor, el seny, l'estima...
Y tanta gent que ho pert!

L'HOME Y'L DEU

I

Oh, Zeus!—va dirli l'Home,—
tu'm dónes terra y mar;
¿quina missió es la meva?
Pàrli ta voluntat.
—Engendrar un fill mascle,
sanch de la teva sanch;
edificà'una casa
qu'alberch dels teus serà;
plantar un arbre en terra
qu'amparí al caminant.—

II

Quan la Mort prengué al Home
y, a Zeus el va tornar,

ab un somris benèvol
aquest li preguntà:
 —¿Dexes un fill que't plori?
 —De fill no'n dexo cap.
 —¿Dexes, donchs, una casa?
 —Tampoch axò he dexat.
 —Dexes al menys un arbre?
 —Ni axò'm sobreviurà.—

III

Zeus ajuntà les celles,
sos ulls han fulgurat.
 —Pare de tot, escòltam
abans de condempnar.
Vaig engendrà'un fill mascle...
la febre me'l robà.
Vaig axecà'una casa...
el riu se l'emportà.
Vaig arrelar un arbre...
ton llamp el calcinà.—

IV

Callà. Y en el silenci
d'aquell instant suprém
l'Home semblava'l jutge
y Zeus el delinqüent.

¿RIURE O PLORAR?

Que la vida es trista? *Nó,*
no es pas més trista qu'alegra;
es un compost mal compost
d'alegríes y tristeses.

¿Qu'es monstruosa? *Potser sí!*
¿Que no té motiu ni objecte?...
Es com es, y tal com es
bon grat mal grat l'hem de pendre!

Si a lo tràgich te la prens
jno'n vulgues més de tragedies!
Si la sabs pendre rihent
jja veuràs lo qu'es grotesca!

«Riure ò plorar.» Vetaquí
plantejat tot el problema;
¿vols plorar? tindràs de què!
¿vols riure? sobra material!

---

*Però, crèume, a fi de curs
t'ensenyarà l'experiencia
que lo més còmich de tot
es mirar-la ab cara seria.*

EL MISÀNTROP

Mala cosa es el món! però, sens dubte,
de lo dolent qu'enclou, lo pitjor es l'home.
Oh, l'home! Es envejós, fals, egoista,
ruí, pervers, hipòcrita,
vanitós, ambiciós, lúbrich, malèvol,
lladre, perjur, apòstata...
No hi hà baixa passió, ruindat, ni vici
de que no's faci gloria!...»

—Pàrta més baix, no siga qu'algú't senti.
Recòrdat de que ets home.

CAL ÉSSER LÒGICH!

El cel es blau, també es daurat,
també es cendrós, també es morat,
y negre en temps de tempestat
y roig a l'alba.

Y donchs, si'l cel es tan cambiant,
çòm exigir podria un sant
que'l cor humà sigüés constant?...
Cal ésser lògich!

L'ETERN REMAT

Allà van els bèns
l'un darrera l'altre,
per'llà hont passa l'un
tots els demés passen.
Van ab el cap cot,
trista la mirada,
tots al mateix pas,
tots marcats ab mangre.
Arriben al port,
passen la palanca;
allà van els bèns
l'un darrera l'altre.
¿Hont van? ¿Per què hi van?
Els pobrets ni ho saben;
el vaxell es plè
y ha llevat les ancles.
Ja's fa mar endins

gronxant la remada;
allà van els bèns
l'un damunt del altre.
Arriben a port
en terra llunyana,
tots marxen al pas,
tots empunyen l'arma.
Els diuen: «tirèul»
y a l'una disparen,
els diuen: «matèul»
y maten ab rabia.
Els diuen: «mortul»
y malferits cauen
y moren cridant:
«que visca la patria!»

FEBRE REDEMPTORA

Tot es febre y neguit, lluyta y afany;
tothom crida y rugeix y esgangalleja
per redimir d'una vegada'l món
y transformar en paradís la terra,
(que, segons se desprèn, l'obra de Deu
no ha resultat perfecta).

Aquest vol redimirla per la pau,
aquest altre's decanta per la guerra;
quí preconisa l'odi, quí l'amor;
quí l'instint, quí la ciència.

L'un creu que'l major bé fóra tornar
al temps de l'ignorancia y l'ignocencia,
l'altre pretén aniquilà'l passat
y en nou gresol fondre de nou la terra.

Y tothom creu sentirse redemptor
y crida y s'enronqueix y esgargamella...

.....
Però, ¿de bona fè creyèu que'l món
se puga redimir de cap manera?

ELS DEUS

I

Gaudint en el sant Nirvana
l'eterna felicitat,
el gran Brahma, Vishnú y Shiva
—els tres Deus—s'estan sentats.
L'un fuma en sa pipa d'àmbar
el grà d'opi sacrossant;
l'altre en taça d'amatista
paladeja'l tè daurat;
l'altre en un plat d'esmeralda
menja polcets d'arroç blanch.

Els tres Deus en pau mediten
sobre'l present y'l passat.

II

«En un principi—diu Brahma
obrint sos ulls fulgurants—
sols el No-Rès existia;
la Creació no era encara.
Un dia vaig dir: «que sigal»
y la Creació brotà.
Del No-Rès exi en bonhora,
y al No-Rès té de tornar.»

«En un principi—diu Shiva
somrihent y brandant el cap—
no més el Foch existia,
rès més que'l Foch increat.
Vaig pendre'l Foch, vaig plasmarlo
y la Creació esclatà.
Del Foch va rebre la vida,
pel Foch un jorn finará.»

«En un principi—bramula
Vishnú senyalant l'espai—
solsament l'Aygua existia;
Aygua entorn, a dalt y a baix,
vaig esténdrehi la mirada
y la Creació hi surà.
Tu, que de l'Aygua nasqueres,
per l'Aygua, oh Tot, moriràs.»

«Pel No-Rèsl» murmura Brahma,
Vishnú diu «Pel Foch sagrat!»
Shiva, arronçantse d'espattes,
«Per l'Ayqual» esclama arrogant.

III

De reull tots tres se guayten
com fa mils de milers d'anys.
Brahma, sacudint la pipa,
la carrega ab un nou grà;
Vishnú torna a omplir la taça;
Shiva a curullarse'l plat...
De reull tots tres se miran
com fa mils de milers d'anys.

IV

Si'ls Deus no's poden entendre
¿còm els homes s'entendran?

EL GRAN GUINYOL.

En nostre orgull nos figurèm il·lusos
ser els actors d'una sublim tragedia,
els heroychs personatges d'un gran drama
qu'ab interès l'Eternitat contempla.
Totes nostres accions, nostres paraules,
nostres goigs y dolors, prechs y anatemes,
creyèm de cor que per l'espay ressonen
y que'ls segles, parantse, ns aplaudexen.

Y ay! no som més que'ls miserables títeros
d'un risible entremès que's representa
en un pobre guinyol que giravolta,
en exa immensa fira d'espectacles
hont es un escenari cada estrella.

NIT DE SANT SILVESTRE

A b sa immutable y glacial rialleta
la Lluna, des del cel,
contempla silenciosa l'agonia
del any que s'extingeix.

Y l'any vell va finant, sense ranera,
convulsions, ni panteig;
mor de vell, com el just. Dintre d'un' hora
dormirà'l sòn etern.

Y rès que s'estremexil rès que plori
sa mort, en l'univers!...
Com davant l'agonia d'un vell monstre
no ressona un llament.

Y ab sa immutable y glacial rialleta
la Lluna, dalt del cel,
sembla una flor gegant sobre un sepulcre,
gronxantse indiferent.

LES TRES EDATS

I

Hi hà en la vida una edat en que un hom diu «faré!»
y creu que farà molt y creu que farà bé.
Y ab el cor plè de fè y el cervell plè de vent,
sentintse redemptor, té'l ferm convenciment
de que portarà a cap lo que ni han concebut
els genis--pobra gent!--qu'abans qu'ell han sigut.

II

Després vé un'altra edat en que l'home diu «faig!»
y crea fins dormint y crea a raig a raig.
Y creu commoure el món, somoure el firmament,
remoure les edats... y s'estranya veyent
que malgrat la suhor que perleja en son front
ni's trontolli l'espay ni s'estremexi'l món.

III

*En fi ve un'altra edat en que diu l'home «he fet»
y afegeix en son cor: «y total ¡què n'he tret!»*

EL RELLOTGE

En la quietut y fosca de la nit
—fosca y quietut de tomba,—
com un monomaniach va comptant
el rellotge les hores.

Les va comptant y va cantant. Y ab pler
també mon cor les compta
y cad'una que sona, dintre'l pit
un salt de goig me dōna.

Y a cad'una que sona'm va dihent:
«L'has sentida? ja es mortal!
Un'altra hora de pena qu'ha fugit,
regositjat, pobre home!

Un'altra qu'ha fugit per sempre més
y t'acosta d'un'hora
a n'el gran sòn, que may joh, may! romprà
cap indiscreta auroral»

EL SUICIDA

Què'n treus d'anticipar aquexa hora fatal
que no pot pas mancar?—Si un incurable mal
te rosega, si vius morint, si'l sufriment
te roba'l goig diví de dormir santament,
si't veus agonitzant sense treva ni fi,
impotent per lluytar y ser... llavors, sí:
tría, aquí tens a mà la metxina, el dogal
ò la bala de plom. Acàba ab el teu mal.

Però si no es aixís, ¿què'n treus d'anticipar
aquexa hora fatal que no té de mancar?
Gloria, honors, ambicions, orgull, passió, despit,
tot es qüestió de noms—y noms d'escàs sentit
que no valen tots junts el petit goig de viure,
y que, si mors de vell, veuràs com te fan riure.

¡QUINA LLÀSTIMA!

En el món no's pert rès. Tot se transforma,
però no's pert.—En una forma ò altra
lo qu'ha sigut serà: home, pols, terra,
planta... y home altre cop.

¡Oh ditxa, ditxa!

*Ab quin orgull llegitim considero
que potser en mes cèlules duch cèlules
d'Homer, d'Esquil, de Sòcrates, de Fidias,
de Colon, de Cervantes, de Velàzquez,
de Sant Vicents de Paull... ¡Mes ay, oh dubtel
¿Y qui'm dirà que per atzar no'n porto
també de Judas, de Neró, d'Atila,
de Simó de Montfort, de Torquemada,
de tant y tant malvat, de tan imbècil,
de tant vil, de tant monstre!...*

¡Quina llàstima

que no's perdi en el món alguna cosa!

CANÇÓ ESTOYCA

A déu, amich meu; plorant t'ho diré:
avuy entro en sòrt, avuy entro en quinta.

—jY bé!

axò no vol dir qu'hauràs d'anà'a files.

—Adéu, amich meu; plorant t'ho diré:
la sòrt m'ha trahit, he tret bola negra.

—jY bé!

Axò no vol dir qu'has d'anà'a la guerra.

—Adéu, amich meu; plorant t'ho diré:
la guerra aquest cop està declarada.

—jY bé!

axò no vol dir que't toqui cap bala.

—Adéu, amich meu; plorant t'ho diré:
la bala m'ha entrat entre pit y esquena.

—jY bé!

axò no vol dir que moris d'aquesta.

*Adéu, amich meu; may més te veuré;
só mort y ben mort... ja'ls ulls se m'entelen...*

—¡Y bét

axis dexaràs de patir per sempre.

FINIS TERRÆ

Poema post-històric

I

L'aygua ho va cubrir tot.
Homes y besties
y sorrals infecons y verdes prades,
y boscos seculars, conreus y vinyes
y alteroses montanyes
engarlandades de blancor perpètua,
tot desaparegué sota de l'aygua.

II

L'aygua ho va cubrir tot.
Des d'aquella hora
la vida s'aturà. Sens marejades,

*sens tempestats, sens fulgurar d'escumes,
sens remoreig d'onades,
damunt de tot, y ja de tot senyora,
l'aygua va endormiscarse.*

III

*De centuria en centuria,
y ab esglay de fantasma,
un cetaci ensopit, d'ulls vidriosos,
treyal cap a flor d'aygua;
y capbuçantse ab un badall agònich
baxava al fons del fons; y en son llit d'algues
moría lentament.*

*Passats més segles
ni un morro de cetaci cercant l'ayre
esquexava la immòvil superfície
de la gegant mortalla.*

IV

*La vida havia mort. Morta per sempre
dormia'l sòn etern al fons de l'aygua.
Pagodes, catedrals y sinagogues,
manicomis, presidis, amfiteatres,
castells y ciutadeles
y palaus y cabanyes,*

*rosegat y xuclat per la salina,
desconjuntat per les lligades d'algues,
dormia'l mateix sòn...*

V

*També'l dormien
armes y llibres, obres d'art y màquines,
tot el fruyt de tants segles de dalera,
de lluyta encarniçada,
de goïgs y sofriments...*

VI

*També'l dormien
en l'oblit del maymés, la febre humana,
els grans amors y les més grans rancunies;
les dolces esperances
y'ls amarchs desencants, la pau, la guerra,
la fè y la negació, plors y rialles.*

VII

*També hi dormien ab les grans idees
els grans noms de tot temps: Buda y Zoroastre,
y Confuci y Jesús, Plató y Mahoma,*

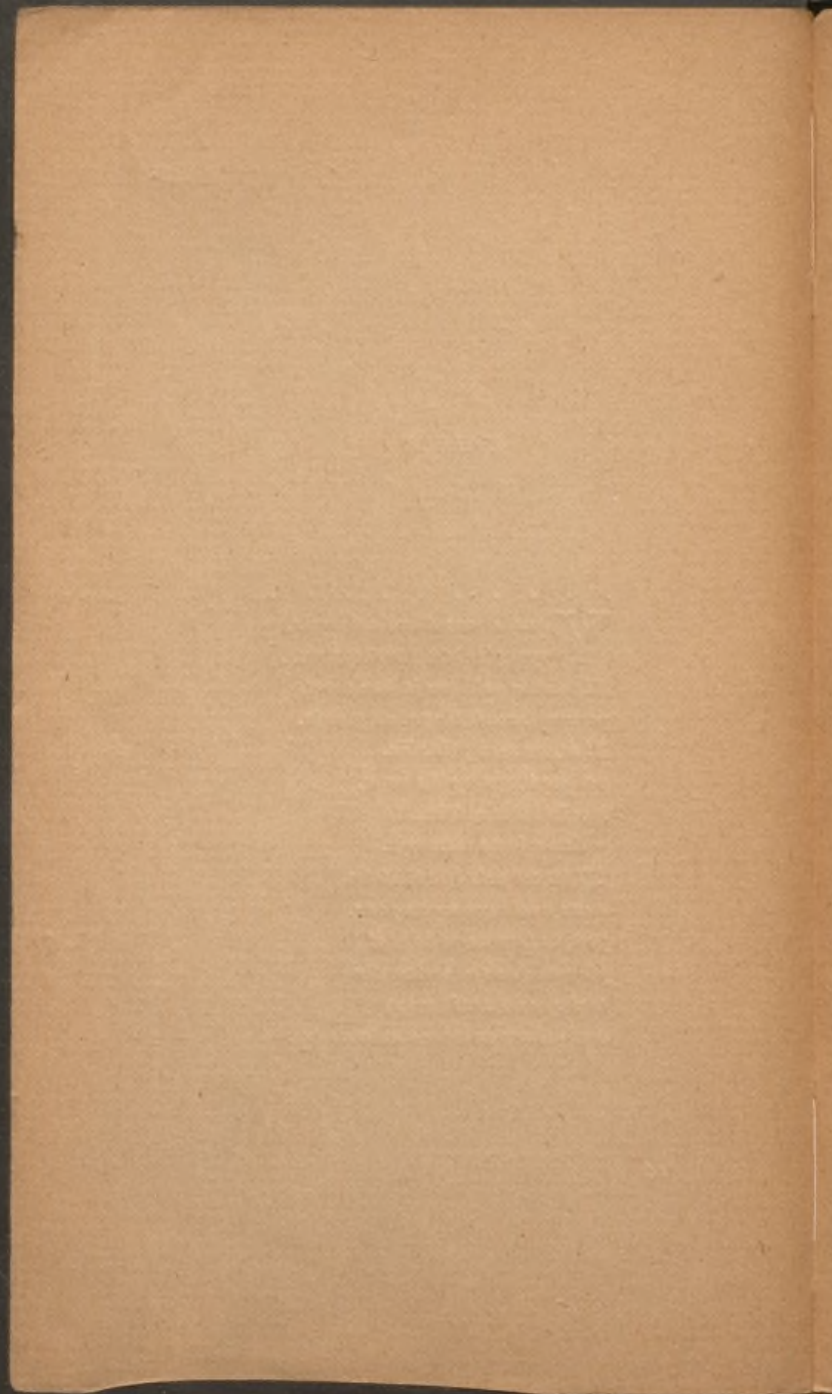
Sòcrates y Alexandre,
 Homer, Fidias y Apeles,
 Dant el torturador y el dolç Petrarca,
 el Manco de Lepant, el tràgich Shakespeare,
 Colon y Gutemberg, Newton y Darwin...
 Tot acabat! tot mort! homes y coses!
 Tot dormint sota l'aygua!

VIII

Y van passar centuries de centuries.
 Y al rodar a distancia
 un astre nou, un món naxent—tot vida,
 tot foch, tot llum y tot escalf—banyantse
 en la claró'esmortida
 del astre mort qu'en la gran nit l'aclara,
 corrent sens saber hont,—ab ulls de llàstima
 tot contemplantlo deya:
 «Qui sab si un dia aquexa bola pàlida
 senti també, com jo, l'escalf de vida
 fecondar ses entranyes!
 Qui sab si un dia ha sostentat criatures
 com les sostento jo!... No es mólt probable;
 però, qui sab! qui sab!... Siga com siga,
 rodola en pau pel buyt, erta carcassa!»

EPILECH

Y ara, abans d'anà a dormir,
resarèm tres pare-nostres.
El primer pels que ja han mort,
perque Deu els tingui en gloria.
El segon serà pels vius,
perque tinguin vida bona,
morin sense sofriments
y dexin bona memoria.
Y'l tercer pels que vindrà
quan nosaltres serèm fóra.
perque Deu en sa bondat
y en sa gran misericordia
faci que no nexin may,
ò al menys en aquest món nostre.

TAULA

	<u>Plana</u>
<i>Prefaci . . . . .</i>	1
<i>Preludi . . . . .</i>	9
<i>Himne a la Vellesa . . . . .</i>	11
<i>Els pins . . . . .</i>	15
<i>El meu jardí. . . . .</i>	18
<i>Posta de sol . . . . .</i>	22
<i>Cant de Patria . . . . .</i>	24
<i>Kung-fu-tseu . . . . .</i>	25
<i>La cançó del any nou . . . . .</i>	28
<i>Els ulls de marbre . . . . .</i>	30
<i>Nit de feresa . . . . .</i>	32
<i>Orte . . . . .</i>	34
<i>Galilèu . . . . .</i>	36
<i>Bucòlica . . . . .</i>	40
<i>La non-non d'Isis. . . . .</i>	42
<i>L'Eternitat . . . . .</i>	44
<i>Societat . . . . .</i>	46
<i>A un pedant . . . . .</i>	47
<i>Cervell y cor. . . . .</i>	48
<i>Estima! . . . . .</i>	49
<i>Sigues tu. . . . .</i>	50
<i>Babel. . . . .</i>	52
<i>Noucentisme . . . . .</i>	53
<i>L'immortalitat . . . . .</i>	54
<i>Quo vadis? . . . . .</i>	55
<i>Lluyta eterna. . . . .</i>	57

<i>L'hoste</i>	58
<i>Les estrelles</i>	59
<i>Ella</i>	61
<i>Pecats capitals</i>	62
<i>La mort de les pedres</i>	63
<i>La non-non del mar</i>	65
<i>Als joves</i>	67
<i>Ayrada d'Abril</i>	69
<i>Amunt!</i>	70
<i>Vox populi</i>	72
<i>Desconfiança</i>	75
<i>Teatre intim</i>	76
<i>Pastoral</i>	77
<i>Contrassentit</i>	79
<i>L'home y'l deu</i>	80
<i>¿Riure ò plorar?</i>	82
<i>El misàntrop</i>	84
<i>Cal ésser lògich</i>	85
<i>L'etern remat</i>	86
<i>Febre redemptora</i>	88
<i>Els deus</i>	89
<i>El gran guinyol</i>	92
<i>Nit de Sant Silvestre</i>	93
<i>Les tres edats</i>	94
<i>El rellotge</i>	96
<i>El suïcida</i>	97
<i>¡Quina llàstima!</i>	98
<i>Cançó estoyca</i>	99
<i>Finisterræ</i>	101
<i>Epilech</i>	105

MUSEO NACIONAL
DEL PRADO

Tardanies

Corr/277

1108721

12

686

